

MÁY VẤN ĐỀ QUẢN LÝ -XÃ HỘI
VÀ KẾ HOẠCH HÓA XÃ HỘI

**MÁY VẤN ĐỀ
QUẢN LÝ XÃ HỘI
TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ
LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI HIỆN NAY**
PHẠM KHIÊM ÍCH

Cho đến nay, việc nghiên cứu về quản lý xã hội còn chưa được giới khoa học xã hội quan tâm đầy đủ. Hàng loạt vấn đề về vị trí và vai trò, về phạm vi và các cấp độ của quản lý xã hội, về nội dung và đặc điểm của quản lý xã hội trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội bỏ qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa, về cơ chế Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ, cũng như về những nguyên tắc, những phương pháp quản lý xã hội một cách khoa học, cần được vận dụng sáng tạo trong cải tiến quản lý, vẫn chưa được làm sáng tỏ.

Tổ chức và quản lý các quá trình xã hội là vấn đề trung tâm của công cuộc xây dựng xã hội mới; là nhiệm vụ có quy mô ngày càng tăng trong quá trình hình thành và phát triển của hình thái kinh tế - xã hội cộng sản chủ nghĩa. Quá trình này không thể diễn ra một cách tự phát, không thể nằm ngoài sự lãnh đạo và quản lý một cách khoa học của Đảng và Nhà nước xã hội chủ nghĩa.

Bước vào thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội, giai cấp công nhân đứng trước nhiệm vụ tổ chức và quản lý vô cùng khó khăn, phức tạp. Lênin nhấn mạnh tầm quan trọng của quản lý, coi đó là nhiệm vụ chiến lược của toàn Đảng, nhiệm vụ quan trọng nhất sau khi giai cấp vô sản giành được chính quyền. Theo Lênin, bất cứ một chính Đảng nào có trọng trách đối với tương lai cũng đều có nhiệm vụ đầu tiên là *thuyết phục* đa số nhân dân về sự đúng đắn của cương lĩnh và sách lược của mình. Nhiệm vụ thứ hai của Đảng là *giành lấy* chính quyền và đập tan sự phản kháng của bọn bóc lột. Nhiệm vụ thứ ba là tổ chức việc quản lý đất nước. Chúng ta, Đảng Bolshevik chúng ta đã *thuyết phục* được nước Nga. Chúng ta đã *giành được* nước Nga từ trong tay bọn nhà giàu giao lại cho những người nghèo, đã giành được trong tay bọn bóc lột giao lại cho những người lao động. Bây giờ chúng ta phải *quản lý* nước Nga))⁽¹⁾

Quản lý nước Nga chính là quản lý toàn bộ đất nước, toàn bộ xã hội, cải tạo tận gốc xã hội cũ. xây dựng xã hội mới - xã hội chủ nghĩa và cộng sản chủ nghĩa.

Dưới ánh sáng tư tưởng của Lênin, chúng ta nhìn rõ những nhiệm vụ quản lý xã hội trong, thời kỳ quá độ hiện nay ở nước ta đây là thời kỳ bắt đầu tiến hành một kiểu quản lý mới về chất : *quản lý xã hội một cách khoa học*. Đặc điểm chủ yếu của kiểu quản lý này là ở chỗ sự điều tiết tự phát các quá trình xã hội dần dần chuyển thành quản lý tự giác, có kế hoạch đối với các quá trình đó trên quy mô toàn xã hội. Nói theo viện sĩ V.G. Afanaxiep thì đó là việc thừa hiện “sự tác động có ý thức, có định hướng của con người đến hệ thống xã hội nói chung và đến các khu riêng biệt của nó (nền sản xuất, đời sống xã hội và đời sống tinh thần, các ngành kinh tế các xí nghiệp, v.v...) dựa trên cơ sở *nhận thức và vận dụng* những quy luật khách quan vốn có của chủ nghĩa xã hội và những xu thế tiên bộ, nhằm đảm bảo cho nó vận động và phát triển có hiệu quả đạt tới mục tiêu đã đề

¹. V.I.Lênin: *Những nhiệm vụ trước mắt của chính quyền Xô-viết* Toàn tập. Nhà xuất bản *Tiền bộ Matxcova 1977. tr 36, tr. 209

ra⁽²⁾

Từ ba chục năm nay trên phạm vi miền Bắc và gần mười năm nay trên phạm vi cả nước, chúng ta đã tiến hành quản lý xã hội theo những nguyên tắc của chủ nghĩa xã hội. Tuy nhiên, như đồng chí Tổng Bí thư Lê Duẩn đã nói tại Hội nghị lần thứ 5 Ban Chấp hành Trung ương Đảng ngày 7-12-1983 vừa qua: “quản lý kinh tế, quản lý xã hội không phải là việc giản đơn, đối với chúng ta, công việc lại càng mới mẻ, cho nên có vấn đề còn mò mẫm là điều không tránh khỏi⁽³⁾. Ở nước ta cũng như ở các nước xã hội chủ nghĩa anh em có tình trạng là “thực tiễn quản lý đã đi trước khoa học quản lý. Và vấn đề bức thiết đặt ra là phải làm sao tổng kết thực tiễn đó dưới ánh sáng của chủ nghĩa Mác – Lênin, cùng với các nước anh em xây dựng và phát triển khoa học quản lý, làm cho khoa học đó chỉ đạo thực tiễn quản lý. Bởi vì như Lê nin đã nhấn mạnh: không thể quản lý tốt “nếu không có tri thức khoa học về quản lý”.

Những mò mẫm và yếu kém hiện nay trong lĩnh vực quản lý chứng tỏ rằng tri thức khoa học về quản lý và năng lực tổ chức thực tiễn của chúng ta còn xa mới đáp ứng được những yêu cầu to lớn của đời sống. Không phải mọi người trong cán bộ và nhân dân ta đã quán triệt ý nghĩa chiến lược của quản lý. Đúng, như tác giả Đoàn Trọng Truyền nói: Vấn đề quản lý phải được tiếp tục nghiên cứu và giải quyết như là một vấn đề có ý nghĩa đường lối, một vấn đề ở tầm chiến lược. Nó phải quán triệt đường lối, thể hiện đường lối thành những chủ trương, biện pháp cụ thể, có hiệu lực và hiệu quả thiết thực trong hành động thực tiễn, nhằm bảo đảm thực hiện thắng lợi đường lối của Đảng⁽⁴⁾. Muốn như vậy, trước hết cần tránh cách hiểu chật hẹp về quản lý, cho quản lý chỉ là tổ chức thực hiện, chỉ là vấn đề kỹ thuật và nghiệp vụ đơn thuần, hoàn toàn coi nhẹ những vấn đề thuộc về quan điểm, đường lối, nguyên tắc, nội dung và nhiệm vụ chiến lược của quản lý xã hội. Không phải không có người còn cho quản lý xã hội chỉ là công việc đại loại như giữ gìn trật tự an ninh, vệ sinh đường phố; giáo dục trẻ em chậm tiến. v.v.... và chỉ thuộc trách nhiệm của cán bộ công an, toà án hoặc các đoàn thể thanh niên, phụ nữ...; nó chỉ là công việc có tầm quan trọng loại hai, chỉ là cái đuôi của quản lý kinh tế !

Việc không thống nhất về nội dung và chức năng của quản lý xã hội, cũng như về mối quan hệ của nó với quản lý kinh tế và quản lý các lĩnh vực khác, là do nhận thức khác nhau về nội dung của khái niệm “*xã hội*”.

Theo Mác “*xã hội* là sản phẩm của sự tác động lẫn nhau giữa người và người”⁽⁵⁾. Lê nin nhấn mạnh rằng quan điểm biện chứng bắt buộc người ta phải coi xã hội là một hệ thống toàn vẹn, “một cơ thể sống đang hoạt động và phát triển”⁽⁶⁾. Quản lý *xã hội* là một dạng hoạt động đặc biệt của con người, hoạt động có liên quan đến việc đề ra các quyết định, tổ chức thực hiện các quyết định đó trong đời sống, điều tiết hệ thống xã hội cho phù hợp với mục tiêu đã định... Đó là sự tác động định hướng của chủ thể quản lý đến quá trình phát triển của khách thể xã hội ở các cấp độ và các lĩnh vực khác nhau, từ các quốc gia đến các vùng lãnh thổ, các cơ quan, các xí nghiệp, từ lĩnh vực kinh tế đến các lĩnh vực chính trị, xã hội, văn hóa tinh thần. Đương nhiên mỗi lĩnh vực này đều có tính độc lập tương đối của nó. Và việc quản lý các lĩnh vực ấy cũng mang tính độc lập tương ứng trong khuôn khổ những đặc điểm chung của một kiểu quản lý nhất định. thuộc về một hình thái kinh tế - xã hội nhất định. Như vậy, quản lý xã hội chẳng những có nội dung bao quát toàn xã hội, mà còn có nội dung riêng biệt, với tính cách là sự tác động định hướng đến “mặt xã hội của toàn bộ hệ thống xã hội”. Mặt xã hội này chính là những mối liên hệ xã hội giữa các giai cấp, các nhóm xã hội, các cá nhân. Ở đây theo M.N. Butkevich, quản lý xã hội có hai nội dung và mục tiêu cụ thể: 1. nhằm hoàn thiện các mối liên hệ xã hội, trước hết là hoàn thiện cơ cấu giai cấp - xã hội theo hướng đồng nhất xã hội; 2. nhằm phát triển con người, trên cơ sở nâng cao phúc lợi vật chất, trình độ văn hoá, ý thức xã hội chủ nghĩa, hoàn thiện lối sống của con người. Về

² V. G. Afanaxiép: *Tình hệ thống và xã hội*. Nhà xuất bản Chinh tri Mátxcova. 1980, Tr 226 (chữ Nga)

³ Lê Duẩn: *Làm chủ tập thể, sử dụng sức mạnh tổng hợp tạo chuyên biến sâu sắc về kinh tế, xã hội*. Báo Nhân dân ngày 15-12-1983. tr. 2

⁴ Đoàn Trọng Truyền: *Một số vấn đề quản lý kinh tế trong giai đoạn hiện nay* Nhà xuất bản Sự thật, Hà Nội. 1981. Tr 15.

⁵ C. Mác: Thư gửi P.V. Annencóp. Mác – Ăngghen tuyển tập. Nhà xuất bản sự thật. Hà Nội. 1971, t II, Tr. 540

⁶ V.I. Lênin: Những người “bạn dân” là thế nào ... Toàn tập Nhà xuất bản Tiến Bộ. Mátxcova, 1974, t 1, Tr. 232

mặt này, quản lý xã hội gắn bó không thể tách rời với việc quản lý các lĩnh vực khác, trước nhất là quản lý kinh tế, không phải ngẫu nhiên mà trên sách báo của chúng ta thường nói đến “quản lý kinh tế và xã hội” hoặc “quản lý các quá trình kinh tế - xã hội”. Đây là một trong những nét đặc trưng của sự quản lý xã hội xã hội chủ nghĩa. Chỉ có trong chủ nghĩa xã hội, quản lý mới được tiến hành vì mục tiêu phát triển xã hội và con người, vì sự thỏa mãn nhu cầu vật, chất và tinh thần ngày càng tăng của người lao động

Việc xây dựng chế độ quản lý xã hội một cách khoa học trong điều kiện của một nước mà nền kinh tế chủ yếu là sản xuất nhỏ, tiến thẳng lên chủ nghĩa xã hội bỏ qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa là cực kỳ khó khăn, phức tạp. Tiến lên từ một nền sản xuất nhỏ, chúng ta chưa có những điều kiện kinh tế - xã hội và những điều kiện vật chất - kỹ thuật cần thiết làm cơ sở cho một chế độ quản lý thật sự khoa học, chưa có khả năng đáp ứng đầy đủ những nhu cầu bức thiết của người lao động. Mặt khác, chúng ta cũng chưa có đội ngũ cán bộ quản lý nắm vững kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn, nắm vững khoa học và nghệ thuật quản lý.

Tuy nhiên, chính con đường tiến lên chủ nghĩa xã hội bỏ qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa đòi hỏi và cho phép chúng ta không thụ động ngồi chờ cho có đầy đủ những điều kiện khách quan và chủ quan cần thiết, rồi mới thiết lập chủ nghĩa xã hội, tiến hành quản lý xã hội một cách khoa học. Ngược lại, cần phải và có thể chủ động tiến hành quản lý, “độc toản lực vào công tác tổ chức và quản lý” như Lê nin đã chỉ ra, để giành lấy chủ nghĩa xã hội. Muốn thế phải biết bắt đầu tạo ra những điều kiện đó, phải “bắt đầu trước hết từ việc giành lấy những điều kiện tiên quyết cho trình độ nhất định đó bằng con đường cách mạng, để về sau nhờ có một chính quyền công nông... mà tiến lên đuổi kịp những dân tộc khác”⁽⁷⁾. Đây chính là “sự thay đổi trong trình tự lịch sử thông thường”, làm cho cách mạng ở các nước vốn có trình độ kinh tế kém phát triển mang những đặc điểm khác biệt so với các nước công nghiệp phát triển nhưng vẫn hoàn toàn “nằm trong khuôn khổ chung của sự phát triển của thế giới”

Quan điểm biện chứng cách mạng đó của chủ nghĩa Mác - Lê nin đã được Đảng ta vận dụng sáng tạo vào hoàn cảnh cụ thể của nước ta trong thời đại ngày nay, vạch ra đường lối đưa đất nước tiến từ sản xuất nhỏ lên chủ nghĩa xã hội, bỏ qua loạn đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa. Con đường phát triển xã hội đặc thù này đòi hỏi nhân dân ta phải phát huy cao độ tính chủ động, sáng tạo và tự giác; đòi hỏi phải thiết lập và không ngừng tăng cường chuyên chính vô sản, thực hiện và không ngừng phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động, coi đó là *điều kiện quyết định trước tiên* thắng lợi của cách mạng, đòi hỏi phải xây dựng một hệ thống các quan hệ đúng đắn giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân, làm cho “*Nhà nước ấy phải đủ tư cách và năng lực để tổ chức và quản lý mọi mặt hoạt động đời sống xã hội*”⁽⁸⁾

Trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội, quản lý xã hội không phải là cái gì nằm ngoài cuộc đấu tranh “ai thắng ai” giữa con đường xã hội chủ nghĩa và tư bản chủ nghĩa. Ngược lại, như Lênin đã chỉ ra, tổ chức và quản lý xã hội “trở thành trọng tâm của cuộc đấu tranh chống giai cấp tư sản”. Đây cũng “chính là chỗ mà giai cấp tư sản - nhất là giai cấp tiểu tư sản và tư sản nông thôn là những giai cấp đông đảo chống lại chúng ta quyết liệt nhất, bằng cách phá hoại việc kiểm soát mà chúng ta đang tổ chức”)).

Để quản lý tốt, phải tổ chức tốt trong lĩnh vực thực tiễn, phải tổ chức theo phương thức mới những cơ sở sâu xa nhất, những cơ sở kinh tế của đời sống hàng triệu, hàng triệu con người, làm cho mọi hoạt động của xã hội đều được phối hợp và chỉ đạo bằng một kế hoạch chung, thống nhất. Chính việc tổ chức trên quy mô toàn xã hội như thế sẽ làm tăng khả năng và hiệu lực hoạt động của con người, hướng mọi nỗ lực vào việc đáp ứng nhu cầu vật chất và tinh thần ngày càng tăng của các thành viên trong xã hội, đồng thời sẽ “tạo ra những điều kiện, trong đó giai cấp tư sản không tự tồn tại được, và cũng không thể hình thành trở lại được nữa”. Đây chính là phương pháp chiến thắng từ bản một cách triệt để nhất mà Lênin gọi là “*chiến thắng bằng phương pháp quản lý*”.

⁷ V.I. Lênin: *Về cuộc cách mạng của chúng ta. Toàn tập, Nhà xuất bản tiến bộ. Mátxcova 1978. tr. 45, tr 433*

⁸ *Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV. Nha xuất bản Sự thật, Hà Nội. 1977, tr. 52*

Lênin kịch liệt phê phán quan niệm cho rằng trong bất cứ lúc nào và hoàn cảnh nào cũng phải mở cuộc tấn công “xích vệ” chống tư bản, cũng phải dùng phương pháp trấn áp như là phương pháp duy nhất để đấu tranh chống quân thù. Bằng ví dụ sinh động, Người nói: chúng ta đã biết chiến thắng bằng kinh kỳ binh, giờ đây khi mà thời kỳ đòi hỏi phải dùng đến những cuộc tấn công như thế về căn bản đã chấm dứt. Đã đến lúc đòi hỏi phải đưa trọng pháo đến, “phải đề lên hàng đầu những phương pháp quản lý để thay cho những phương pháp trấn áp”, phải dùng đến những chuyên gia tư sản, sử dụng các hình thức kinh tế quá độ, các biện pháp trung gian cần thiết và bao trùm lên tất cả là phải tổ chức việc toàn dân kiểm kê và kiểm soát sự sản xuất và phân phối sản phẩm, tổ chức lao động một cách khoa học để nâng cao năng suất lao động trong phạm vi toàn quốc. Không như thế thì “những mầm mống của chủ nghĩa xã hội sẽ bị tiêu diệt”. Bằng kinh nghiệm của cuộc sống, quần chúng nhận thức sâu sắc rằng “nếu Nhà nước không tiến hành cuộc kiểm kê và kiểm soát rộng lớn đối với việc sản xuất và phân phối các sản phẩm thì chính quyền của những người lao động và quyền tự do của họ sẽ không thể nào duy trì được và nhất định người ta sẽ phải sống trở lại dưới ách của chủ nghĩa tư bản”. Chính vì vậy, cuộc đấu tranh để thực hiện việc tổ chức và kiểm kê kiểm soát, làm cho quần chúng thấm nhuần tư tưởng ấy “quả là một cuộc đấu tranh vĩ đại, có ý nghĩa lịch sử trên toàn thế giới, một cuộc đấu tranh của ý thức xã hội chủ nghĩa chống tính tự phát tư sản và vô chính phủ”.

Tư tưởng trên đây của Lê nin có ý nghĩa thật sự nóng hổi đối với chúng ta trong việc thấu hiểu những nhiệm vụ tổ chức và quản lý xã hội hiện nay. Giờ đây như Nghị quyết Hội nghị lần thứ 4 Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa V) nhận định: “Cuộc đấu tranh giữa hai con đường xã hội chủ nghĩa và tư bản chủ nghĩa diễn ra rất gay go phức tạp và quyết liệt”, trong nhiều lĩnh vực đời sống xã hội đặc biệt trong lĩnh vực phân phối lưu thông đang có nhiều lộn xộn bất hợp lý, và việc thiết lập trật tự mới xã hội chủ nghĩa đang được đặt ra một cách nóng bỏng; cuộc đấu tranh giữa hai lối sống: lối sống bằng lao động chân chính và lối sống chạy theo đồng tiền, sống xa hoa trụy lạc bằng đồng tiền phi pháp: đang diễn ra hằng ngày, hằng giờ vô cùng gay gắt... Trong tình hình đó, vấn đề tổ chức và quản lý xã hội càng trở nên cấp thiết, “trở thành nhiệm vụ chủ yếu và trung tâm, nhiệm vụ biểu hiện tính đặc thù của thời cục hiện thời”, như Lênin nói.

Trên con đường tiến lên chủ nghĩa xã hội, bỏ qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa, cái mà chúng ta thiếu nhất, như đồng chí Lê Duẩn chỉ ra, “là vốn hiểu biết về kinh tế, về khoa học và kỹ thuật, là năng lực tổ chức, năng lực quản lý”. Nền sản xuất nhỏ với bản chất phân tán rời rạc, tự do, tản mạn, tùy tiện, vô chính phủ đã chẳng để lại cho chúng ta cái gì hay về mặt tổ chức và quản lý, mà chỉ để lại những tập quán, những lề thói xấu về cách làm ăn trái ngược hẳn với yêu cầu tổ chức và quản lý một nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Vì vậy, đồng chí Lê Duẩn nhấn mạnh: “Từ sản xuất nhỏ tiến lên, trước mắt chúng ta không những có hai đường lối phát triển kinh tế - tư bản chủ nghĩa hay xã hội chủ nghĩa, mà còn có hai phương pháp tổ chức: thủ công nghiệp hay đại công nghiệp. Sai lầm về đường lối sẽ làm chệch phương hướng phát triển của cách mạng đi đến thủ tiêu nền chuyên chính vô sản. Nhưng nếu phạm sai lầm về tổ chức quản lý, nếu đưa những quan niệm và phương pháp của người sản xuất nhỏ vốn quen thuộc đối với chúng ta qua bao đời nay vào hoạt động tổ chức quản lý thì không có chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa xã hội thật sự với một nền sản xuất lớn cơ giới hóa”⁹.

Để đảm bảo thắng lợi của chủ nghĩa xã hội trong cuộc đấu tranh quyết liệt giữa hai con đường hiện nay, nhất thiết phải quán triệt đường lối chung và đường lối kinh tế của Đảng vào trong công tác tổ chức và quản lý xã hội, đổi mới chế độ quản lý hiện hành, nâng cao trình độ khoa học của quản lý, làm cho công tác tổ chức quản lý thể hiện đúng đắn những nguyên tắc xã hội chủ nghĩa.

Nguyên tắc quan trọng nhất, *nguyên tắc cơ bản* của tổ chức và quản lý xã hội chủ nghĩa là *nguyên tắc tập trung dân chủ*. Việc quán triệt nguyên tắc này đang là yêu cầu bức thiết của cuộc sống. Nghị quyết Hội nghị lần thứ 4 Ban Chấp hành Trung ương Đảng xác định: “Vấn đề tổ chức cấp bách nhất hiện nay là phải thực hiện

⁹ Lê Duẩn: *Cách mạng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam*. Nhà xuất bản Sự thật. Hà Nội, t. II, Tr 90.

đúng đắn và nghiêm chỉnh *nguyên tắc tập trung dân chủ trong sinh hoạt Đảng và trong công tác tổ chức quản lý*. Nguyên tắc tập trung dân chủ là nguyên tắc tổ chức quản lý đặc trưng của chủ nghĩa xã hội, thể hiện tính ưu việt của chủ nghĩa xã hội. Nó bắt nguồn từ chính bản chất của chủ nghĩa xã hội và có những cơ sở khách quan vững chắc của nó: cơ sở kinh tế, cơ sở vật chất - kỹ thuật, cơ sở chính trị - xã hội cả cơ sở tư tưởng, tinh thần. Nó khác xa chế độ tập trung quan liêu chủ nghĩa, đồng thời cũng khác xa chủ nghĩa vô chính phủ. Điều quan trọng nhất và cũng là khó khăn nhất trong việc thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ là vấn đề *kết hợp hợp lý mức độ tập trung với mức độ dân chủ*. Mức độ này suy cho cùng phụ thuộc vào trình độ phát triển sản xuất, vào trạng thái các quan hệ sản xuất, vào những điều kiện lịch sử cụ thể.

Trong điều kiện chúng ta đi từ sản xuất nhỏ lên chủ nghĩa xã hội, việc thực hiện đúng nguyên tắc tập trung dân chủ là cực kỳ khó khăn phức tạp, vì cả thiên hướng tập trung quan liêu lẫn thiên hướng tản mạn, tự do vô chính phủ đều có nguồn gốc sâu xa từ trong nền sản xuất nhỏ. Trong khi đó, những cơ sở khách quan của quản lý xã hội một cách khoa học, của việc thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ, mới chỉ bước đầu được xây dựng.

Trong gần ba chục năm qua, từ khi miền Bắc bước vào thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội, việc vận dụng nguyên tắc tập trung dân chủ vào trong quản lý xã hội nói chung và quản lý các mặt khác nhau của nó như kinh tế, chính trị, xã hội và tinh thần nói riêng đã mắc phải những khuyết điểm khác nhau, khi thì nặng về tập trung quan liêu, hành chính bao cấp, khi thì nặng về phân tán vô kỷ luật; ở mặt này và chỗ này thì có tình trạng tập trung quan liêu; ở mặt khác và chỗ khác thì phân tán manh mún, lỏng lẻo, vô kỷ luật.

Để khắc phục những lệch lạc hiện có, bảo đảm thực hiện đúng đắn nguyên tắc tập trung dân chủ, Nghị quyết hội nghị lần thứ 4 Ban Chấp hành Trung ương Đảng nhấn mạnh: "... phải có những biện pháp thiết thực cụ thể và kiên quyết để chấm dứt tình trạng lỏng lẻo về kỷ luật Đảng và pháp luật Nhà nước.... đồng thời phát huy tính chủ động và năng lực sáng tạo của các cơ sở, các địa phương, các ngành, của mọi người lao động, chống tập trung quan liêu, hành chính bao cấp, đồng thời chống phân tán cục bộ, vô kỷ luật, chạy theo lợi ích riêng làm hại đến lợi ích toàn cục, bảo đảm nguyên tắc thiểu số phục tùng đa số, cá nhân phục tùng tổ chức, cấp dưới phục tùng cấp trên, bộ phận phục tùng toàn cục, toàn Đảng phục tùng Trung ương".

Quản lý xã hội đang là một trong những vấn đề cấp bách nhất. Đường lối của Đảng có đi vào cuộc sống hay không, khẩu hiệu hành động "Tất cả vì Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, vì hạnh phúc của nhân dân" sẽ được thực hiện thế nào và những mục tiêu kinh tế - xã hội tổng quát cho những năm 80 sẽ đạt được ra sao, điều đó tùy thuộc trực tiếp vào quản lý, vào chất lượng và hiệu quả hoạt động của hệ thống quản lý. Bởi vậy Đại hội lần thứ V của Đảng xác định nhiệm vụ quan trọng trong chặng đường trước mắt là phải "xác lập chế độ quản lý và kế hoạch hóa đúng đắn đổi mới chế độ quản lý và kế hoạch hóa hiện hành", "phát huy vai trò và tiềm lực của khoa học xã hội trong việc nghiên cứu cải tiến quản lý kinh tế, quản lý xã hội".

Cải tiến quản lý xã hội không phải là một chiến dịch nhất thời, trong đó những thiếu sót riêng biệt về kế hoạch hoá về cơ cấu, về tổ chức và phương pháp quản lý được khắc phục. Trong điều kiện biến động phức tạp của thời kỳ quá độ và nhịp điệu phát triển nhanh chóng của xã hội hiện đại, việc cải tiến quản lý phải là những cố gắng có hệ thống và thường xuyên, nhằm không ngừng nâng cao chất lượng và hiệu quả của quản lý, làm cho toàn bộ hoạt động quản lý phù hợp với sự phát triển xã hội. đáp ứng kịp thời những yêu cầu của nó.

Ở nước ta cũng như ở các nước xã hội chủ nghĩa anh em, việc cải tiến quản lý đang diễn ra theo ba hướng lớn: 1. nâng cao tính *khoa học* của quản lý, làm cho các quyết định quản lý mang tính chính xác cao, làm cho việc kế hoạch hoá và dự báo xã hội phù hợp với quy luật phát triển xã hội; 2. nâng cao hơn nữa trình độ *dân chủ hóa* quản lý, lôi cuốn đông đảo quần chúng nhân dân tham gia quản lý xã hội, phát huy mạnh mẽ tính tích cực sáng tạo của họ; 3. nâng cao hơn nữa trình độ *tập trung hoá* quản lý, hướng mọi nỗ lực của xã hội vào việc giải quyết những nhiệm vụ to lớn đề ra.

Xã hội học có vai trò và khả năng đặc biệt trong việc nghiên cứu cải tiến quản lý xã hội. Xã hội học là khoa học nghiên cứu xã hội trong tính toàn vẹn của nó, trong sự thống nhất giữa các nhân tố kinh tế, chính trị, hệ tư tưởng, văn hóa, đồng thời là khoa học liên kết chặt chẽ giữa nghiên cứu lý luận với nghiên cứu thực thực

nghiệm cụ thể. Điều đó làm cho xã hội học Mác - Lê nin có khả năng to lớn trong việc khám phá cơ chế vận động của các quy luật xã hội và trở thành cơ sở lý luận vững chắc của quản lý xã hội một cách khoa học. Chính vì vậy. Nghị quyết của Bộ Chính trị về chính sách khoa học và kỹ thuật quy định việc “điều tra và nghiên cứu về tình hình quản lý xã hội” là nhiệm vụ quan trọng của xã hội học.

Dưới ánh sáng các Nghị quyết của Đảng, những người làm công tác xã hội học cùng với các ngành khoa học khác chăm chú nghiên cứu góp phần thiết thực vào việc cải tiến quản lý kinh tế, quản lý xã hội, phát triển lý luận khoa học về quản lý xã hội ở nước ta.